

OBISK V REZIJI

V dvajsetih letih polovico manj prebivalstva

Rezijanska folklor, ki se tako originalno in prvinsko izraža v pesmi, plesih, običajih in narečju, bo prav gotovo pritegnila številne turiste in zato bo potrebno posvečati več pozornosti turizmu - Najhujše zlo je ekonomska emigracija

Samo dobrih petdeset kilometrov smo morali prevoziti, da smo lahko po dolgem času spet obiskali Rezijo. Ko smo v januarjem dopoldnevu pri kraju Na Beli (Resiuta) krenili na desno, smo se nehote spomnili na opis, ki ga je pred dobrimi sedemdesetimi leti zapisal v svoji knjigi «Beneška Slovenija» Simon Rutar:

«Rezijuta (slov. Na Beli) je čeden in velik trg. Po sredi njega teče Rezia, čez katero vodi 60 metrov dolg most s petimi oboki. Za potjo se zavije vozna pot na strmo rebro, ki se je kakor klin zagodilo daleč noter med Belo in Rezijsko. Z rebra se spusti cesta zopet navzdol k vodi in sedaj smo že v Reziji. Rezijani imenujejo sami svojo domačijo «Dum Rezija».

Rezia je kakih 15 kilometrov dolga, zemljepisno nič zanimiva, zelo stisnjena dolina z ne prestirnimi pobočji, po sredi katere se vije izpod Kanina prihajajoča in po širokem prodnatem koritu tekoča Rezia. (Rezijani jo imenujejo kar na kratko «Wöda»). Prava dolina je vsa s peskom posuta in neobrasla... Človeška bivališča se nahajajo po malih ravninah in zložnih obronkih 100 do 150 metrov nad dolinsko ravnino. Nad vasmi je še nekoliko ravninskega sveta (senožeti in gozdovi), potem začenjajo medli in strmi pašniki in nad njimi se dvigajo popolnoma gola slemena, polna melin in plazov. Zlasti divja in nedostopna je vzhodna podkaninska stran, kjer se dvigajo gorški velikani kakor škrbasti zobje.

Vsa rezijanska občina ima 112 kvadratnih kilometrov goratega, neplodnega sveta. Cerkevno in politično središče Rezije se imenuje po domače Ravnic (na Ravenci, it. Prato), ki stoji nekako v sredi doline, 8 kilometrov vzhodno od Rezijute. Na Ravnici je obzidan prostor («cen-

ta») s cerkvijo, farovžem in precej hišami.

Rutarjeva podoba Rezije izpred sedemdesetih let se v bistvu ni do danes nič spremenila. Res je, da so zdaj tudi tvoj več ali manj ceste urejene in asfaltirane, da vidimo v večjih krajih in naseljih obnovljene hiše (toda veliko hiš je opustelih in razpadajo), sam problem Rezije pa v osnovi še daleč ni rešen.

NEPLODEN SVET

Če so morali nekoč Rezijani, pred davnimi leti, prav zaradi skope domače zemlje po svetu s trebuhom za kruhom, saj jim nevaležna tla ne rodijo drugega kot malo koruze, krompirja, fižola, repe in pšenice, morajo danes še tem bolj v tujino za delom, kajti v vsej dolini ni nobenega industrijskega objekta, pa tudi turizem je komaj šele v povojih.

Kakšna je trenutno socialna podoba Rezije, o tem nam najbolje pričajo statistični podatki o številu prebivalstva. Komun Rezija je štel 1951 leta, torej pred dobrimi dvajsetimi leti, še 3350 prebivalcev. Deset let pozneje, to je leta 1961, pa samo še 2830 prebivalcev. Leta 1971, ob zadnjem ljudskem štetju, pa se je število prebivalstva še bolj skrčilo in sicer na 1787 ljudi. V zadnjem desetletju se je torej število prebivalstva skrčilo kar za 37%, oziroma za 1043 duš. Takšna emigracija pa nam nujno zastavlja vprašanje, kam so odšli vsi ti ljudje iz doline pod Kaninom, ali so zapustili rodno Rezijo za stalno ali pa so odšli samo na sezonsko delo.

DELEN ODGOVOR IZ LIŠČEC

Delni odgovor na to naše vprašanje smo dobili v vasi Liščec. Ko smo tam povprašali v domači gostilnici, ki je hkrati tudi kaj skromna trgovina, koliko ljudi je doma, smo dobili odgovor, da ko-

maj sto, in da so vsi ostali na delu drugod po Italiji ali pa v tujini. In podobno stanje je zagotovo po vseh ostalih vaseh, saj smo, na primer, tudi v Stolbici našli kaj malo ljudi.

Dlje časa smo se zadržali na Ravenci, občinskem središču Rezije. Opazili smo sicer v središču vasi nekaj hotelov in penzionov, vendar smo imeli občutek, da turistov tukaj ni preveč, čeprav nam prav Rezija morda danes lahko ponudi nekaj, kar ima malo turističnih krajev po svetu: blažen mir, čist in zdrav zrak, prelepo gorsko pokrajino, ki pa je bila to pot izjemoma skoraj brez snega.

OBČINA BO POSVETILA VEČ POZORNOSTI TURIZMU

Na občini v Ravenci smo poiskali župana Enza Lettiga, ki nas je prijazno sprejel, če-

OSOJANI, v ozadju Kaninsko pogorje

prav se mu je izredno mudilo na sestanek gorskih skupnosti. Kljub vsej naglici pa nam je le posvetil nekaj minut časa in nas najprej poprosil, da naj ga obišče kdaj drugič, ko bo imel več časa. Takrat pa nam bo na voljo tudi za daljši razgovor.

Vendar pa smo na eno vprašanje od župana dobili le odgovor. Vprašali smo ga namreč, kako je z razvojem turizma pri njih. Povedal nam je, da so šele pred nedavnim

ustanovili turistično društvo «Pro loco» ki bo kaj kmalu začelo z intenzivnim delom in da namerava občina posvetiti prav turizmu še posebno pozornost, saj imajo za to vse pogoje.

Zlasti pa si obetajo veliko od pravkar ustanovljenih gorskih skupnosti, posebej še zato, ker bodo v teh skupnostih upoštevali tudi etnične posebnosti Rezije, katerih pa seveda ni malo, saj tod ne živijo samo Slovenci, temveč z njimi tudi bogata ljudska folklor, ki se tako originalno in prvinsko izraža v pesmi, plesih, običajih in tudi rezijanskem narečju.

Naš obisk v Reziji je torej ponovno opozoril na vso problematiko pasivnih krajev, kjer je ekonomska emigracija najhujši pojav, na drugi strani pa na strašno ekonomsko, gospodarsko zaostalost teh krajev, zaostalost, ki je tako značilna za vsa območja v naši pokrajini, kjer prebivajo Slovenci.

Dvojezično poslovanje

Kdaj bodo tudi nam, beneškim Slovencem, priznane temeljne pravice

Pred nedavnim je deželna vlada Furlanije-Juljske Krajine odobrila osnutek zakona pod naslovom «Povračilo posebnih stroškov in breme krajevnih ustanov». Z drugimi besedami, gre za zakon, ki bo omogočil, da bo dežela iz svojega proračuna vrnila del izdatkov, ki jih imajo občine z mešanim prebivalstvom z dvojezičnim poslovanjem. Tako omenjeni zakon predvideva prispevke za postavitev dvojezičnih krajevnih oznak, prevajalsko službo, tisk in lepljenje lepakov, sporočil in opozoril. Vse to so namreč doslej plačevale občine same.

Sicer pa je zahteva, naj bi dežela prispevala nekaj k dvojezičnemu poslovanju, že dokaj stara in so slovenski župani iz okoliških občin Trsta že dlje časa opozarjali, da občine same ne zmorejo kriti dodatnih stroškov, če naj bi bila izpolnjena določila londonskega sporazuma o enakopravnosti slovenskega in italijanskega jezika. Čeprav so v krogu slovenske manjšine sprejeli pobudo deželne vlade z zadovoljstvom, pa vendar poudarjajo, da slovenski jezik v javnem življenju naše dežele na območjih, kjer živi slovenska manjšina, še daleč ni enakopraven jeziku večine. Dvojezičnost je namreč uzakonjena le na Tržaškem, kjer jo predvideva 5. člen posebnega statuta londonskega sporazuma, medtem ko rabe slovenščine v goriški in videmski pokrajini ne predvideva niti mednarodni sporazum niti italijanski zakon. Dvojezični krajevni napisi v slovenskih vaseh na Goriškem so rezultat narodne zavednosti tamkajšnjih občinskih uprav ter vzdušja dobrega sožitja med Slovenci in Italijani. V Benečiji, Reziji in Kanalski dolini slovenskega jezika v javni rabi skoraj ni.

Preveč optimistično bi bilo pričakovati, da bo novi zakon uvedel dvojezično poslovanje v vseh naših krajih z mešanim prebivalstvom, zlasti pa še pri nas v Beneški Sloveniji. Za kaj takega dežela tudi ni pooblaščen, saj sodijo vsa vprašanja v zvezi z narodnostnimi manjšinami pod rimsko pristojnost. Kljub vsemu temu pa ima pobuda naše dežele tudi praktične posledice, saj bo omogočila naslednje izvajanje načela enakopravnosti jezikov, hkrati pa je v nekem smislu tudi svojevrsten odgovor na nedavne dogodke na Koroškem, kjer se je pobuda avstrijske zvezne vlade za dvojezične napise v slovenskih vaseh na Koroškem sprevrgla v svoje nasprotje in tragično farso.

In kaj lahko pričakujemo mi v zvezi z dvojezičnim poslovanjem? Vztrajnost, prizadevanje in nenehno borbo tako z našimi oblastmi kot z Rimom, da bodo tudi nam priznane temeljne pravice, da smo Slovenci.

STOLBICA v dolini Rezije

Kulturni praznik

8. februar, dan smrti največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna, je že vrsto let kulturni praznik slovenskega naroda. S tem pa je ta dan tudi naš kulturni praznik, saj smo beneški Slovenci del slovenskega naroda, vendar tisti del naroda v tujini, ki uživa najmanj svojih nacionalnih pravic.

Letos mineva 124 let od smrti največjega slovenskega poeta, s katerega imenom pa ni povezan samo največji dosežek v slovenskem pesništvu, temveč tudi njegovo izredno kulturno-politično poslanstvo, ki ga je Prešeren odigral v slovenski zgodovini. Gre namreč za dejstvo, da je bil takrat slovenski narod tako imenovani nezgodovinski narod, to je majhen narod, ki še ni imel enakovrednega mesta med velikimi kulturnimi in zgodovinskimi narodi. Slovenski narod je bil takrat narod brez pravnih kmetov in delavcev, njegov jezik pa je bil jezik kmetov in služinčadi. Prešeren pa je s svojo univerzalno, evropsko poezijo poveljal slovenski jezik in ga na mah dvignil na enakopravno in enakovredno raven ostalih velikih evropskih in svetovnih jezikov ter že s tem samim dejstvom potegnil slovenski jezik iz anonimnosti in podrejenosti ter mu tako v pleme niti pesniški tekmi priboril mesto enokopravnega jezika v zboru evropskih jezikov, s tem pa tudi narodov. In prav v tem dejstvu je tudi veliko politično poslanstvo Prešerna in njegovega duha, ki je pomenilo nedvomno preobrat v naši nacionalni zgodovini, dvignilo, narodno zavest, pri večjih in velikih narodih pa vzbudilo spoštovanje in priznanje dotlej anonimnega slovenskega naroda in njegovega jezika.

Kot torej vidimo, je bila borba za uveljavitev slovenskega naroda in njegovega jezika v teku zgodovine težka in naporna, kot je še danes težka in naporna uveljavitev naših nacionalnih zahtev po našem jeziku v šolah in drugod, ko mu še vedno odrekajo mesto in vlogo, ki našemu materinemu jeziku gre, ne samo po ustavnih pravicah, temveč tudi po vseh kulturnih in civilizacijskih normah. In ko se spominjamo Prešerna, se hkrati spominjamo tudi našega boja za naš materin jezik v sedanjem trenutku, to pa nas navdaja s prepričanjem, da bomo dosegli pravico za naš jezik tako kot jo je Prešeren pred dobrimi sto leti. Zato je slovenski kulturni praznik tudi naš praznik.

Komemoracija

23 ustreljenih

partizanov v Vidmu

Tudi letos se je pokrajinski odbor ANPI (Associazione nazionale partigiani italiani) poklonil spominu 23 ustreljenih partizanov (Ozopovcev in Garibaldincev), ki so jih dne 11. februarja 1945. leta ustrelili Nemci pred videmskim pokopališčem kot talce. Nemci in fašisti so namreč mlade partizane postrelili iz maščevanja proti pogumni in uspehi akciji skupine furlanskih in ruskih partizanov, ki so 7 februarja 1945. leta vdrl v videmske zapore v ulici Spalato in rešili 73 ujetnikov, med temi tudi nekateri duhovniki. Od ustreljenih je bilo 14 iz vasi Cavasso Nuovo.

Komemoracije so se udeležili poleg svojcev padlih tudi številne oblasti in visoke osebnosti političnega življenja.

Skupnost Nadiških dolin postaja stvarnost

Komuni Grmek, Dreka, Srednje in Sv. Lenart že imenovali svoje zastopnike - Živahno zasedanje komunskega konsila v Špetru

Ustanovitev skupnosti Nadiških dolin je čuteča potreba ne samo za naše komune, ampak tudi vseh tistih ljudi, ki od te ustanove pričakujejo novih pobud za rešitev vseh problemov, ki so zanje bazalne važnosti: od razvoja špeterskega industrijskega področja do izboljšanja kmetijstva in od razvoja turizma pa do masovnega povratka emigrantov.

Pred kratkim so komunski konsili v Grmeku, Dreki, Srednjem in v Sv. Lenartu že imenovali svoje zastopnike v konsil gorske skupnosti. V komunu Grmek so bili imenovani: župan Lucio Zufferli in konsilirja Dante Clodig in Natale Chiabai; v komunu Dreka: župan Mario Namor in konsilirja Gino Floreancig in Ettore Trusgnach; v komunu Sv. Lenart: župan Sidar in konsilirja Renzo Visin in Ruggero Adami; v komunu Srednje pa župan Aldo Predan in konsilirja Italo Cernetig in Michele Qualizza.

Tudi v Špetru so na zadnjem zasedanju že razpravljali o tem problemu. Ker je bila na dnevnem redu samo ena točka in sicer skupnost Nadiških dolin, je prišlo na komun poslušat razpravo konsila dosti ljudi. Bile so zelo koristne intervencije konsilirja arh. Valentina Simonittija in učitelja Carla Venturini. Dr. Qualizza, funkcionar pokrajinskega inšpektorata za kmetijstvo pa je govoril o pomembnosti, koristih te ustanove. Sledile so še druge intervencije raznih administratorjev in zastopnikov političnih strank. Slišali smo intervencije tudi številnih domačinov, ki so izkazovali veliko zanimanje, navdušenje in željo, da bi gorska skupnost čim prej postala stvarnost.

SV. PETER

ZGRADILI BODO NOVO CESTO OB ABORNI

Provincialni odbor je te dni sprejel načrt za gradnjo nove ceste v Ažli, ki bo potekala ob desnem bregu A-

borne. Delo bo stalo 80 milijonov lir, za kar bo prispevala nekaj država, ostalo pa videmska provinca.

Nova cesta bo tako olajšala promet, ki prav tu narašča iz dneva v dan, kar bo seveda pripomoglo k še naprejšemu razvoju turizma v Nadiški dolini.

DVA NOVA KONSILIRJA V ECA

Komunski konsil v Špetru je na svojem zadnjem zasedanju imenoval dva nova konsilirja v podporno ustanovo (ECA), ker je doseženi konsilir Isidoro Jusar umrl, Giuliano Tropina pa je podal ostavke. Nova konsilirja sta Walter Manig in Silvano Venturini.

PODBONESEC

Maloobmejni promet v Beneški Sloveniji meseca januarja

Iz uradnih statistik je bilo ugotovljeno, da je bil maloobmejni promet v Beneški Sloveniji meseca januarja bolj živahen kot pa decembra. Skozi obmejni prehod prve kategorije v Štupci je prekoračilo mejo kar 159.017 potnikov, od teh 117.700 italijanske narodnosti, ostali pa slovenske. K temu številu je treba prišteti še tiste, ki so šli preko meje s potnim listom, katerih je bilo 42.680 ita-

HUDA PROMETNA NESREČA

V Špetru je prišlo pred dnevi do prometne nesreče, ki bi lahko imela zelo hude posledice. Pri trčenju dveh avtomobilov so bili kar štiri ranjeni. V prvem avtomobilu so bili 62-letni Antonio Corredig, ki je vozil avtomobil in je ostal nepoškodovan, 72-letni Renzo Jussig pa si je zlomil nogo; v drugem avtomobilu pa so potovali 30-letni Giorgio Cromaz iz Sovodenj, ki je dobil poškodbe po glavi, njegova žena 25-letna Lorenza Cernoa, ki je tudi dobila več ran in 2-letna hčerka Diana, ki je bila lažje ranjena. Vsi so bili takoj prepeljeni v čedadski špitalu.

lijanskih državljanov in 10.820 raznih drugih. Poleg tega je šlo preko meje 65.060 italijanskih državljanov s posebno prepustnico (37.770 ob vstopu in 37.290 ob izhodu), medtem ko je prešlo mejo 22.457 Jugoslovani (ob vstopu 10.231 in ob izhodu 10.226).

V BRIŠCIH BREZ PITNE VODE

V Brišcih so te dni ostali brez pitne vode in zato jim

GORJANI

Priprava načrtov za cesto Gorjani - Flipan

Deželni odbornik Varisco je ob priliki, ko je skupno z drugimi politiki obiskal komun Gorjani, povedal, da Ustanova za hribovsko gospodarstvo (Ente di economia montana) pripravlja načrt za gradnjo nove ceste, ki bo povezovala Flipan z Gorjani. To delo bo stalo 150 milijonov lir

in ga bo v celoti krila država.

Poleg omenjenega dela bodo v Gorjani napeljali tudi nov vodovod, ki bo stal 50 milijonov lir.

Razpravljali so še o drugih problemih, ki bi jih bilo treba nujno rešiti. Kar zadeva mlekarstvo v Sv. Juriju, je dejal Varisco, obstojajo možnosti za doseg do deželne podpore.

ZLATA POROKA

V Gorjanih sta slavila zlato poroko zakonca Roza in Alfonso Isola. Slavja sta se udeležila tudi sinova s svojimi družinami, nečaki, pranečaki, številni vaščani in pa šolarji, kajti gospa Roza je bila celih 44 let učiteljica v tej vasi in vzgojila tri rodove. Alfonso Isola je bil dolgo let zaposlen v Vidmu kot zidarski asistent in bil dvakrat izvoljen tudi za župana v komunu Gorjani.

Zlatoporočencema želijo vaščani in prijatelji še mnogo zdravih in srečnih let v skupnem življenju.

jo morajo dovažati za najnujnejše potrebe vojaki z velikimi avtociстерnami. Vodovod, ki daje vodo Briščem, ni samozadosten v sušnih dneh, ampak se voda med tekom tudi porazgublja v zemlji, ker puščajo cevi. Kadar dežuje, je tudi kalna in so ljudje v skrbeh za svoje zdravje. Talna umazanija seveda prodira skozi razpokane cevi in je zato dostikrat tudi slabega okusa.

Komunska administracija je sedaj dala v apalt dela, da bodo vsaj za prvo silo rešili ljudi žeje in pred infekcijskimi boleznimi.

NOVA POLJSKA POT V MERSIN

Deželno odbornišvo za javna dela je dalo na razpolago zadostna sredstva za gradnjo nove poljske poti med krajema Bardo in Ledica pri Mersinu. Sedaj morajo ljudje vse svoje pridelke prenašati z njiv in travnikov na hrbtu, ko bodo imeli cesto pa jim bo seveda prihranjenega mnogo truda in časa. Novica o gradnji tega kolovoza je zelo razveselila vse domačine, saj se jim bo v kratkem uresničil dolgoletni sen.

ČEDAD

ČEDADSKE ULICE NOSIJO IME TUDI PO NASIH SLAVNIH MOZEH

Cedadski komunski konsil je lansko leto na dolgo razpravljaj kakšna imena naj dajo novim ulicam, katerih je danes kar šest. Mnogo so razmišljali, kajti dosti je zaslužnih in se je bilo težko odločiti.

Nove ulice se imenujejo: Via Gabriele Paciani, Via Vittorio Veneto, Via Vittorio Mattioni, Via Enzo D'Orlandi, Via Vittorio Podrecca in Via Francesco Musoni.

PODBONESEC: 45-letni zidar Mario Qualizza iz Gorenje vasi se je pri delu zelo udaril v glavo. Ozdravil bo v treh tednih.

TAVORJANA: 40-letna Pasqualina Pallauszach por. Gullio iz Toljana je padla in si pretokla čelo. Ozdravila bo v dveh tednih.

SPETER: 40-letna Maria Boreanaz iz Dolenjega Brnasa je izgubila ravnotežje, ko se je peljala z motorjem in tako nesrečno padla, da je dobila več hudih ran po glavi. Tudi 62-letni Guido Cernoia iz Koste se je hudo poškodoval. Nanj je padlo drevo in mu prizadelo dosti hudih ran. Ozdravil bo v enem mesecu.

SREDNJE: 27-letna Olga Saligoj iz Oblice je padla po ledeni cesti in si zlomila

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Krožna cesta Most-Krnahta-Viskorša urejena

Krnahta, vas tipanskega komuna, ne bo več od sveta odrezana, kot je bila ta zadnja leta, kajti popravili so cesto, ki je bila toliko časa skoraj nevozna oziroma v takem stanju, da so se je tujci izogibali. Krnahta je ostajala tako vedno izolirana, kajti od tu dalje ne vodi več nobena pot. Cesta je sedaj popravljena in bo ta vasica pod Velikim vrhom lepa postojanka za izletnike, saj bodo od tu lahko šli v Viskoršo po krožni poti.

Popravili so tudi vodovod, ki ga je poškodoval zemeljski plaz in uredili vse potrebno, da se ne bo več trgala zemlja in kamenje.

Popravilo te ceste je stalo 70 milijonov lir in jih je krilo deželno odbornišvo za javna dela, druga dela pa 50 milijonov lir, ki jih je dalo deželno odbornišvo za kmetijstvo na podlagi zakona št. 2 iz leta 1967, ker je škodo na vodovodu povzročil plaz.

NEME

GOZDNI POZAR

Pred nedavnim je prišlo v gozdiču blizu cerkve «Madonna delle Pianelle» do hudega požara. Čeprav so ta-

koj prišli na kraj ognja gasilci, je pogorelo več sto smrečic in zato je škoda precej velika.

Gorelo je tudi v gozdu pri Podcerkvi (komun Ahten). Tu je ogenj povzročil manj škode, ker so plameni zajeli le frato in grmovje.

Kako je prišlo v teh dveh krajih do požarov še ni ugotovljeno, verjetno je kdo odvrnil prižgano cigareto in ker je bilo listje suho, se je gozd hitro vnel.

TAVORJANA

CESTA V KOSTO DOGRAJENA

Te dni so dogradili cesto, ki vodi v Kosto, kjer je tudi kamnolom. Sedaj si bodo lahko nedeljski izletniki, ki tako radi zahajajo v te kraje, lahko ogledali tudi znamenito cerkvico sv. Mohorja in Fortunata, kamor je bilo do sedaj mogoče priti le peš.

Cerkvica je zidana iz lokalnega kamna (pietra piastina) in ima krasen portal. Seveda je potrebna popravila in zato bodo pristojne organe za podporo. Cesto bodo verjetno v kratkem tudi asfaltirali.

Deželna pomoč kmetom za nakup strojev

Medtem ko vidimo v drugih hribovskih krajih nešteto najrazličnejših strojev za obdelovanje zemlje, tega ne moremo trditi za vasi v Beneški Sloveniji, kjer je zemlja pretežno gorata. Kmetje namreč ne vedo, da bi lahko z malimi stroški nakupili stroje in s tem prihranili trud in čas in da bi lahko obdelali vsako ped zemlje, kajti industrija je že razvila specializirane stroje, ki so primerni za ob-

delavo gričevnatih zemljišč in tudi v gorah.

Ker kmetje na splošno ne razpolagajo s kapitali, je deželna uprava že pred leti sprejela vrsto ukrepov v korist neposrednih obdelovalcev zemlje: gre za prispevke v višini 25 odstotkov do celotne investicije (v hribovitih predelih pa 40 odstotkov) do enega milijona lir. Kmetje naj se zato zanimajo nekoliko več kot do sedaj in naj nabavijo stroje. Tako ne bo več nepokošenih senožeti, pa čeprav je pri hiši malo delovne sile in tudi vsaka krpica zemlje bo lahko obdelana z malo truda, pridelki pa dobro prodani.

AHTEN

GRADNJA ŠPORTNEGA IGRIŠČA

Športniki, posebno pa nogometaši, so se zelo razveselili novice, da je komun dal v apalt dela za gradnjo igrišča v Ahtnu. Novo športno igrišče bo zavzemalo 30 tisoč kvadratnih metrov površine in bo opremljeno z najmodernejšimi napravami. Načrt je izdelal tehnik Gianni Casarsa, delo pa je prevzelo gradbeno podjetje Sigura iz Subida. Stroški za izgradnjo bodo znašali 11 milijonov 200 tisoč lir. Prvi lot del bo dograjen tekom letošnjega meseca maja.

Od Strmice do Pečnjega zelo slaba cesta

Ljudje, ki živijo v Strmici in Pečnjem, se že dolgo pri- tožujejo zaradi izredno slabe ceste, ki povezuje ti dve vasi pod Matajurjem. Cesta sicer ni stara, saj so jo zgradili komaj pred parimi leti, a je ostala, skoraj bi rekli, v «surovem» stanju. Ker je niso asfaltirali, so seveda kmalu nastale jame in zato je, posebno kadar odleze sneg, dostikrat nevozna. Manjkajo tudi opor-

ni zidovi in zato se trgajo plazovi ki ovirajo promet, kadar je pa deževno vreme, pa so kajpak zamešeni tudi jarki in voda teče v potokih preko ceste.

Dela se resnično velika škoda, ki bi jo lahko z malim denarjem preprečili, saj je glavno delo že napravljeno. Komun seveda nima sredstev na razpolago in zato je prošil za deželno podporo, a prošnja do danes še ni bila uslišana.

Sprehod skozi slovensko književnost

Alojz Gradnik

ča kri (1944), Pesmi o Maji (1944) ter izbor Primorskih sonetov (1952).

Za pesnikovo sedemdesetletnico je Filip Kalan izbral in uredil Gradnikove najboljše pesmi. Zbirka je izšla leta 1954 leta z naslovom Harfa v vetru. Razen omenjenih zbirk je pesnik izdal še zbirko otroških pesmi Narobe svet in druge pesmi za mladino (1933).

Pesnik Gradnik se je zapisal v slovensko književnost

tudi z odličnimi pesniškimi prevodi velikih tujih pesnikov. Predvsem znamenita je njegova Kitajska lirika (1928, druga, pomnožena izdaja 1951), dalje Italijanska lirika (1940), Moderna španska lirika (1943), dalje je prevedel tudi Prešernove nemške sonete. Veliko je prevajal tudi iz srbohrvaščine, tako Njegošev Gorski venec Mažuraničevo pesni tev Smrt Smail-Age Cengića. Zelo bogato žetev pred-

stavljajo tudi njegovi prevodi iz italijanske poezije. Tu najdemo Michelangelove sonete in Petrarcoe Sonete in cancone.

Gradnik kot pesnik ni niti prerok niti kladivar, pač pa je predvsem intimen lirik, izpovedovalec temnega zla, strasti in nagonov, ki tlačijo življenje posameznika, da ne najde izhoda iz svojega začaranega kroga, lirik, ki po lastni izjavi ni napisal nobene epske pesmi in nič v izvirni prozi. Po svojem obsežnem pesniškem delu, po samoniklosti pesniškega izraza in po globini doživetij je Gradnik nedvomno ena izmed najboljših slovenskih pesniških osebnosti.

ZA NAŠE DELO

Kaj bomo delali meseca februarja

NA TRAVNIKU opravimo ta mesec mnogo dela. Pobiramo trnje, kamene in mah, ravnamo krtine ter gnojimo. Razvažamo gnojnico po travnikih. Očiščene travnike moramo tudi obsejati, a ne le z drobirjem od sena, marveč moramo seme tudi kupiti. Senožetim, kjer je mah, moramo tudi pognojiti, kajti mah raste tam, kjer je premalo hrane za travo. Tudi deteljiska moramo prebrnati in pognojiti.

V SADOVNJAKU nadaljujemo s strganjem in razkuževanjem debel. Dre vju gnojimo tako, da ne pokladamo gnojil ob delu, ampak pod kapjo.

V zimskem času škropimo drevje s karbolinjem in drugimi preparati.

V KLETI pazimo na čistost prostora in posode. Kdor je vino že prodal, naj gleda, da se prazni sodi ne navzamejo škodljivih duhov. Sode zažepamo tako, da na vsak hektoliter prostornine v njih zažgemo 3 grame žvepla. Obroče je treba enkrat na leto dobro prebarvati z minijem. Kdor ima še vino v kleti, naj večkrat preskuša njegovo stanovitnost. Bela vina se čistijo, če jim dodamo na hektoliter 15 gramov tanina, ki ga prej posebej raztopimo v mlačnem vinu, nato pa ga vlijemo v sod.

V HLEVVU že zdaj preglejmo svojo zalogo krmil, posebno sena in slame, da ne pridemo v zadrego, kako bomo prerediti živino, če ne bo zaradi slabega spomladanskega vremena o pravem času dovolj zelene hrane in paše. Privoščimo ob slabem senu živini tudi močnih krmil. Še prav posebej ne pozabimo dodajati klajnega apna in pa soli. Gospodinje naj skrbijo, da si vzgoje zgodnja piščeta. Tako bodo imele jarčice, ki bodo nesle že v jeseni. Zato moramo podložiti dobri kolkli ob prvi priliki primerno številno jajc od najboljših jajčaric. Jajca za valitev naj ne bodo stara več kot 20 dni in naj bodo od dve do triletnih kokoši.

Resolucija, ki jo je sprejel odbor za prepoved Nadiških dolin ob ljudskem zborovanju v Špetru

Ljudsko zborovanje, ki ga je sklical 28. decembra 1972. v Špetru ob Nadiži Odbor za prepoved Nadiških dolin je predvsem obravnavalo ljud ekonomsko-socialni položaj dolin in coletne italijanske Slavije ter dalo še poseben poudarek strahotnemu padcu prebivalstva (padcu, ki ga nismo srečali niti na drugih območjih istega furlanskega pogorja) z izgubo skoraj polovice prebivalstva v dvajsetih letih in tretjine v zadnjih desetih letih.

Emigracija, velikanski padec prebivalstva, ekonomska depresija, ki je vzrok razpršitev jeder prebivalcev, zatorej tudi jezikovno-izraznih značilnosti ali kulturnih tradicij, resno ogrožajo samo prisotnost slovenske etnične skupine znotraj videmske pokrajine.

Zborovanje, je torej znova potrdilo našo pravico do obstoja, do prepovedi in do afirmacije etničnih značilnosti našega prebivalstva na naših tleh; ponovno kot temeljno uveljavitev pravic je zborovanje terjalo skrajno nujne intervencije glede kulturnih in izraznih vrednot; opozorilo je na ustanavljanje gorskih skupnosti Nadiških dolin z učinkovitimi organi, močjo in sredstvi, kar je skrajna možnost za obnovitev skupnosti.

Ko je opozorilo na čim širše posvetovanje z ljudstvom kot na bistven dejavnik, ki naj bi se končalo s premagovanjem trenutnega pomankanja informacij in perspektiv, programov in obveznosti naših občin glede institucije gorske skupnosti, predlaga zborovanje, naj se upošte-

vajo in poglobijo naslednje točke:

a) Struktura skupnosti z izdelavo in razpravo o statusu, po katerem naj bi bili upravni in izvršni organi v vsakem svojem dejanju odprti do svestovalne pobude prebivalstva.

b) Oblast skupnosti naj ustreza, brez restriktivnih formulacij, predvidenim v državnem zakonu 1102 s prenehanjem delovanja vsega tistega legislativnega aparata, ki po zakonu ne ustreza, predvsem kar zadeva redakcije planov za ekonomske pobude kooperativnega značaja in upravo skupnosti.

c) Financiranje: ustrezno potreben po naglih in globalnih poslih za uresničitev ekonomskih načrtov, trenutnemu razpoloženju države, je brez odločilnih obveznosti de žele financiranje absolutno nezadostno.

Potrebno je torej, da ne smemo na nobenem področju svoje ureditve (strukture, oblasti in sredstva) gorskih skupnost okrniti v njihovih pristojnostih.

Da bi dobila pomoč za ponovno izraženo pridobitev pravic vabi ljudsko zborovanje v Špetru ob Nadiži celotno prebivalstvo dolin, v prvi vrsti pa delavce, emigrante in mlade ljudi, naj začno z razpravami po vseh naših krajih, v združenjih, kulturnih krožkih, v skupinah in političnih strankah.

Vabi občine Nadiških dolin in vse tiste, ki mejijo nanjo ter so del skupnosti, da bi sprožile javne pobude, odprte vsem, ki želijo posredovati kot ljudska zborovanja, konference in v obliki razprav.

Zborovanje, končno, ko pošilja pričujočo resolucijo, predlaga občinam, naj skličejo in organizirajo v čim krajšem času konferenco skupnosti Nadiških dolin, ki naj bi bila v Špetru ob Nadiži s posebnim vabilom županom celotne skupnosti, krožkom, skupinam in političnim strankam in z javnim razglasom z namenom, da bi tako uresničili vzvišeno ljudsko posvetovanje o celotni pahljači problemov skupnosti.

Odbor
ljudskega zborovanja
v Špetru ob Nadiži

OD 1. FEBRUARJA SMEMO NESTI PREKO MEJE SAMO POL MILIJONA LIR

Zunanje trgovinsko ministrstvo je soglasno z zakladnim resorjem izdalo dva odloka, ki dopolnjujeta vladne ukrepe o zaščiti lire. Odloka sta začela veljati dne 1. februarja in odredjata, da ne smejo italijanski državljani, ki potujejo v tujino iz turističnih, študijskih ali poslovnih razlogov, nesti s seboj več kot pol milijona lir (500.000 Lit). Do sedaj je mogel nesti namreč vsak italijanski državljan preko meje en milijon lir.

Vrednost tuje valute, ki bi jo imeli v trenutku, ko zapustijo Italijo, tudi ne sme presegati 500 tisoč lir. Tisti, ki nimajo stalnega bivališča v Italiji, pa lahko ob povratku na tuje odnesejo s seboj v devizah največ tolikšen znesek, kakršnega so imeli pri sebi ob vstopu na italijansko področje.

vrhovi so se še pasle bele plasti megla, tako tenke, da je bilo skoznje videti pobočje. Začelo je deževati, enakomerno, drobno, kakor da rosi. Zemlja se je mehčala, veje so se svetile od mokrote, listje se je ospalo in tkalo rjave preproge pod drevesi. Narava je bila pusta, zavita v žalost; po zapuščenih strniščih so se spreletavale jate vran.

Cedermac se je bil že tisto jutro namenil z doma, a ga je vreme zadržalo. Z dežnikom ni rad potoval, ne po blatnih poteh. Severjevo pismo je še enkrat prebral, zdaj pazljiveje kakor prej; odločil se je, da ga obišče. Ne le zaradi prijaznega vabila, tudi iz lastnega nabiga; tega kar je od prejšnjega večera nosil v duši, bi nikomur ne mogel zaupati, razen njemu. Kljub nestrpnosti je odhod odložil na naslednji dan; morda se bo zvedrilo.

Po kosilu se je zaprl v spalnico in sedel ob oknu v sivi svetlobi bral časnike. Bil je vder, boder; samemu sebi se je čudil, da se počuti tako krepkega. Noč je prespal trdno, «kakor ubit»; skoraj bi bil zaspal uro za mašo, Katina ga je le stežka doklicala. Ni se mu uresničila bojazen, s katero je bil legel v posteljo, da bo morda zbolel. Imel je občutek, da bi spal še dolgo, ves teden, pa bi mu še ne bilo zadosti. Živci so mu bili napeti, na nogah ga je držal le neki notranji ogenj, četudi ga je bil na videz sam mir. Le na videz. Ni ga dolgo vzdržalo na mestu, komaj za uro, že je pretrgal branje, zganil časnik in ga položil na okno.

Dvignil se je in se oziral po kakem novem opravku. Skoraj do večera se je motil s tem, da je svoje najljubše knjige znova prenesel iz spalnice v izbo. Bilo mu je pusto brez njih, najrajši jih je imel zmeraj pred očmi. Uredil jih je, obstal pred njimi in se jih dotikal s prsti, kakor da se rokuje s starimi znanci. To in ono je zopet vzel v roko, ne da bi jo bral, le ogledal si jo je, kakor da jo vprašuje:

«No, kako ti je? Koliko časa se že poznavam!». Prebral je dve ali tri vrstice, počakal za trenutek, da se mu je obudila ali oni spomin, nato jo je zaprl in zopet postavil na prejšnje mesto. Saj ni bilo prvič, da se je na ta način kratkočasil in užival kakor skopuh nad svojim zakladom. Danes se mu ni dotikalo le srca, prevzemalo ga je do dna duše.

Ko je odprl sveto pismo, ki se mu je ponujalo vezano v črno platno z mehkiimi platnicami, so mu oči obstale na nekih besedah. «Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce...». Zamižal je za trenutek, postavil knjigo nazaj, segel po drugi, da bi jo prav tako odprl, a mu je roka nenadoma zastala. Znova je vzel sveto pismo. Saj je besede znal že na pamet, tisočkrat jih je prebral v življenju, vendar jih je hotel videti še enkrat. «Udaril bom pastirja...». Na ustnice mu je legel nasme, ki je izražal več kakor te besede. Nič več burnih občutkov, ni se raznel kakor po navadi; kakor da je prejšnji večer stopil iz sebe in motri in presoja zdaj svoje boje in bolečine z mirno preudarnostjo. Besede, ki so bile že daleč, so se mu zdaj vsiljivo vrivale v zavest. «Ljudje so dobri, vdani... Kmalu pozabijo... Le njihovi dušni pastirji...». Tako približno se je glasilo, ni se več dobro spominjal. Zlodej je dober psiholog. Tiste dni je Cedermac rad mislil v podobah, tudi zdaj mu je stopila pred oči živa slika: pastir leži na tleh, a ovce razkropljene bežijo v volčje žrelo... Ta predstava je bila tako živa, da ga je zbudilo do srca in ga nemilo stresnilo. Za trenutek ga je obšla zavest, kako je bil njegov napor beden, ko ni šlo za duha in za srce, ampak za surovo silo. A kaj naj bi bil drugega storil? Ali njegovo prepričanje, ki si je zgradil v življenju, res ni vredno boja?

Alojz Gradnik s sestro Emo in bratom Pepijem

Pesnik Alojz Gradnik se je rodil 1882. leta v Medani v Brdih. Oče je bil po rodu Slovenec s Tolminskega, mati pa Furlanka iz Krmina. V družini je bilo deset otrok. Pesnik je bil drugorojenec. V osnovno šolo je hodil v Medani, nato pa v nemško gimnazijo v Gorici.

Po končani gimnaziji je odšel na Dunaj in tam doktoriral iz prava. Kot sodnik in pravnik je služboval po raznih krajih, več časa v Beogradu, nazadnje pa je bil član apelacijskega sodišča v Zagrebu in naposled v Ljubljani. Svoja zadnja leta je živel v Ljubljani, kjer je tudi umrl 1967. leta.

Svojo prvo pesem je Gradnik objavil pod psevdonimom Jaromir v Vrteu leta 1896. Kot visokošolec je sodeloval pri Ljubljanskem zvonu in Slovanu. Leta 1902 je vzbudil pozornost njegov nastop v književnem almanahu Na novih potih, v katerem so sodelovali še Oton Župančič, Ivo Šorli, Zofka Kvedrova in drugi.

Zbirka Padajoče zvezde (1916) obsega motive iz domače pokrajine in narave in izpoveduje nenavadna do-

živetja ljubezni in smrti, sreče in nesreče ter obravnava narodnostno snov. Zbirka Pot bolesti (1922) obsega motive iz Brd in ciklus Tolminski punt ter intimno liriko. V tretji zbirki De profundis (1926) romantično zaneseno razkriva osebno problematiko. Najboljše pesmi izmed dotlej objavljenih je izdal v antologiji Svetle samote (1932), ki ji je napisal spremno besedo Josip Vidmar.

Cetrta zbirka Večni studenci (1938) vsebuje pesmi, ki se v njih prepleta romantika in simbolika čustev z realistično in naturalistično osnovo doživetij, vse pa rahlo prekriva panteistično občutje. Tak je cikel Kmet govori, ki razodeva pesnikovo vživljanje v duševno življenje kmeta.

V slutnji, da grozi človeštvu novo svetovno klanje, je pesnik izpovedal svoje misli in pokazal podobe teh grozot v zbirki Zlate lestve (1940). Izraz tega občutja je zlasti cikel pesmi Nova Golgota.

Pesnikovo podobo dopolnjuje še pesem Bog in umetnik (1944), in zbirka Pojo-

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

51

«Kaj pa ti delaš tu?» se je vznemljil, a se je takoj premagal. «Kaj ti je prišlo v glavo?» je rekel mehkeje.

«Slišala sem, da si odšel iz hiše», je izjcljala. Cedermac jo je gledal v mraku, ki je tresoča se stala pred njim. No, da! Je že prav. Saj jo je razumel. In mu je bilo dobro, lahko, skoraj veselo ob srcu.

«Ti si pa res otrok», se mu je obraz nategnil v dobrototen nasme. «Cel otrok! Molil sem. Pojdiva! Škoda, da je tako pozno; skuhalo bi mi kave. Ne, ne moreš! Jutri moram maševati».

Tiho, drug za drugim sta stopila v kaplanijo. «Katina, ali kaj moliš? jo je nenadoma vprašal, ko sta stala v veži.

«Seveda molim», ga je dekle začudeno pogledalo. «Prav, le molil!» mu je potišal glas. «Zdaj nam ne preostaja drugega kot molitev... Tudi zame molil! Zdaj pa pojdi! Tudi jaz bom legel...».

Vzel je svetilko in odšel v spalnico. Bil je tako zelo miren, kakor da se vse te dni ni zgodilo nič. Bal se je le, da ne bo dosegel postelje in se bo prej zgrudil in zaspal.

P E T O P O G L A V J E

Veter je potišal, vela je rahla sapa, nazadnje se je tudi ta pomirila. Nastopila je jugovina, tihota vlažnih jesenskih dni, utopilo se je. Oblaki so se enakomerno razdelili čez nebo, se kot siva ponjava spenjali od gora do gora. Le pod

za naše mlade bralce

Kralj Vrba

Kristus in sveti Peter sta prišla v hišo siromaka čevljarja.

— Zakrpaj nama čevlje, zaprosi sveti Peter.

— Daj nama prenočišče za eno noč, pristavi Kristus.

No, siromak čevljar zakrpa čevlje, da jima večerjo in ju prenoči.

Zjutraj ga revna popotnika vprašata, koliko sta mu dolžna.

— Le pojdiva v božjem imenu, pravi siromak čevljar. Kaj bi plačevala, ko sta pa še večja reveža kakor jaz.

Komaj prideta iz vasi, pravi Kristus svetemu Petru:

— Ti, Peter! Mene greje v hrbet. Poglej, kaj se godi za nama.

Peter se ozre in vidi, da je hiša siromaka čevljarja vsa v plamenu. Dosti pepela pa nekaj ognja, to je bilo vse premoženje čevljarja siromaka.

— Moj Bog, kaj bo pa sedaj, je tarnala čevljarjeva žena.

— Bo, kakor je božja volja, ji odgovarja siromak čevljar. Samo to vem, da sedaj ne moremo več ostati tu, temveč moramo po svetu.

In res se napotijo po svetu. Mati nosi hčerko, oče pa sinka. Pa pridejo do velike reke.

— Kako pridemo preko te velike vode? vprašuje žena.

— Glejta, tam je ribičeva kočica. Pojdita tja, pa ga prosita, da nas spravi na ono stran, pravi mož.

Žena gre s hčerko do ribiča in ga prosi. Ribiču se smili uboga žena, a ji ne more pomagati, ker ima pokvarjen čoln. Potopili bi se.

Siromaku čevljarju pa to ni bilo všeč. Hotel je na vsak način čez reko. Zato poprosi ribiča, naj mu posodi vsaj desko, na kateri se bo sam prepeljal.

Ribič privoli.

Siromak čevljar sili ženo in otroka, da naj gredo na desko. Žena si ne upa in tu-

di otrokoma ne pusti. Ves čemerem odloži siromak čevljar svoje breme in se srečno prepelje na drugi breg. Potem pa gre dalje in se niti ne zmeni več za ženo n otroka.

— Mož te je zapustil, pravi ribič ženi. Kaj boš začela? Najboljše je, da greš služiti. Otroka pa vzamem jaz za svoja, ker sva z ženo brez otrok.

— Moj Bog, toži žena, kako bom prestala brez otrok in brez moža.

Nazadnje pa sma uvidi, da je najbolje tako. Zato pusti otroka ribiču, sama pa odile služiti k nekemu bogatinu v tretjo vas.

Siromak čevljar pa hodi naprej in naprej. Bogve, kako dolgo je že hodil, ko pride slednjič do velikega mesta, kjer je bila zbrana številna gospoda in velika množica ljudstva. Ravno kar so volili novega kralja.

— Joj, kako bi prišel jaz, siromak čevljar, bližje tele gospode, da bi si jo ogledal, si misli. Ker pa je bil slabo oblečen in se je bal, da ga bodo služabniki nagnali, je naglo smuknil v votlo vrbo, ki je stala ondi. Iz vrbe je opazoval, kaj se godi.

Velikaši se med seboj pregovarjajo. Vsak bi bil namreč rad kralj. Zato se ne morejo odločiti, koga bi izvolili. No, slednjič se pa le sporazumejo, in sicer za takole volitev: krono vržejo v zrak in na kogar pade, ti si naj bo kralj.

Pa volijo in vržejo krono

v zrak. Krona se v zraku trikrat zavrti, potem pa se spusti na — staro votlo vrbo.

— Kaj, vrba bo naš kralj? se spogledajo velikaši. To pa vendar ni mogoče! Vrzite krono še enkrat.

Pa vzamejo krono z vrbe ter jo spet vržejo v zrak. Krona spet prileti na vrbo. Pa poskusijo še v tretje. In tudi tretjič se krona ustavi na vrbi.

— To je božja volja, pravijo vsi navzoči. Pa naj bo vrba naš kralj! Ampak tu je ne moremo pustiti. Prenesli jo bomo v kraljevsko palačo. Zato je moramo posekati.

Pa primejo sekire, da bi vrbo posekali. Takrat pa zleze iz vrbe, ves umazan in raztrgan — siromak čevljar.

— Joj, človek je bil v vrbi, se začudijo vsi. Odločeno je! On bo naš kralj.

Tako so dobili siromaka čevljarja za kralja. Pa kralj mora imeti tudi kraljco. Kje naj jo dobi?

— Oženi naj se! je želja vseh ljudi.

— Dobro, Se pa oženim, pravi novi kralj. Preden pa to storim, zahtevam, da pride do mene vsaka ženska mojega kraljestva, da si bom lahko pravo izbral.

In res so dan za dnem prihajale ženske h kralju. Vse so prišle: lepe, grde, stare, mlade, bogate in siromašne. Toda tiste, ki jo je iskal čevljar in kralj — namreč njegove prave žene, ni bilo med njimi.

Kaj sedaj?

— Poznam ženo, katere še ni bilo pri meni. Išcite jo po vsem kraljestvu, se je oglašil kraljev ukaz.

Pa so jo iskali na vse mogoče načine. Celo po šolah so izpraševali otroke, če vedo za žensko, ki ni bila še pred kraljem. Solarji pa so slišali, da služi pri bogatem kmetu taka ženska, ki se še ni odzvala kraljevemu ukazu. Pa pošlje učitelj ribičeva otroka po tisto žensko.

— Ali ste vi že bili pri kralju? vpraša ženo, ko sta se otroka z njo vrnila.

— Ne, nisem bila.

— Ne poznate njegovega ukaza?

— Poznam ga.

— Pa zakaj ga ne ubogate?

— Jaz sem že imela svojo ga moža. A ker ga nisem dovolj spoštovala, me je zapustil. Drugega moža pa nočem, pa čeprav je sam kralj.

— Pred kralja pa le morate iti.

— Če ni drugače, pa pojdem. Za moža ga pa ne vzamem, če bi me tudi on hotel.

In spremijo ženo do kralja. Kralj jo takoj spozna in tudi ona njega. Objameta se in poljubita pred vsemi dvorjaniki.

— To je moja žena in va-

ša kraljica, pravi kralj ves srečen.

Kralj Vrba je seveda vzel svoja dva otroka od ribiča k sebi na dvor; ribiča pa je bogato nagradil. Vladal je dolgo vrsto let v srečo vsemu kraljestvu. Še po njegovi smrti se je ljudstvo dolgo spominjalo srečnih let, ko je vladal kralj Vrba.

Mravlji

Zvečer sta se sešli mravlji, sosedi v mravljišču.

«Joj, kako sem zdelana», reče prva, «ves božji dan sem prevlačevala košček sladkorja, pa ga nisem mogla spraviti do doma; na sredi poti sem ga morala pustiti».

«A tako, ti misliš drobtinice od sladkorja, ki ga je bila razsula neka deklica tam na cesti? Pa kako je to, saj je bilo polno majhnih koščkov tam...».

«Da, ali jaz sem se lotila največjega».

«Brezumnica», reče druga, «vidiš, jaz pa sem nosila le bolj majhne koščke; le pojdi pogledat, kakšen kup jih je! Seveda, ti hočeš vse naenkrat. Nu, pa imaš. Boš vsaj vedela za drugikat!».

Bobkova zaplata

Na neki njivi so bili: Bobek, Slamica in Kamenček. Slamica je bila vedno vesela. Kar plesala je, če je sapica popihnila. Ni mogla mirovati.

Naveliča se zato njive in pravi nekega dne Bobku, ki je gledal iz samotnega stroka: «Veš kaj, sosed moj dragi, tako dolg čas mi je tukaj. Pojdiva potovat, da se razvedriva!».

Uspavanka

Kaj bo sinku sen prineslo? Ptičje krilo, tenko veslo, ali kita rožmarina? Aja tuta, nana nina!

Krilo se je utrudilo, veslo se je polomilo, suha kita rožmarina — aja tuta, nana nina!

Kaj bo sinku sen prineslo? Niti krilo, niti veslo, niti kita rožmarina, le popevka materina: aja tuta, nana nina!

«Nu le», ves vesel odvrne Bobek in poskoči iz svoje ječe. «Kar precej jo mahni-va».

«Še mene vzemita s seboj», se oglasi Kamenček, ki je ležal leno na suhi zemlji.

«Če ne boš prepočasen in prelen», pravi Slamica, «pa pojdi!».

Veselo so hodili po gladki stezici. Proti večeru dospo do potočka. A ni bilo brvi preko njega. Kako tedaj priti čez? Slamica, ki je bila modra, si jo kmalu izmisli.

«Ze vem, takole bomo napravili. Jaz ležem na vodo. Potem gresta vidva drug za drugim po meni — kakor po brvi — preko potočka. Samo pazita, da se komu ne zvrti v glavi! Ko bosta na drugi strani, pa mene izvlecita na suho».

Rečeno, storjeno.

Slamica leže na vodo. Bobek pogumno stopi prvi na nemirno brv. Malo se je tresel. Toda prišel je srečno na suho.

Za njim poskusi Kamenček. Ta se je pa zelo bal. Toda Bobek ga je tolažil in mu dajal poguma. Ko pa vidi, kako se Kamenček trese zdaj na levo, zdaj na desno, se mu prične na vso moč smejeti. Kamenček ne more več vzdržati ravnotežja — omahne, pade v vodo in utone. A Bobek, ne ba bi se mu tovariš smilil, se na vse pretege smeje in celo pozabi izvleči Slamico, ki jo odnese val. Kar naenkrat zaboli Bobka čez pas. Umolkne, se potiplje in vidi, da je od smeha počil. «O joj, o joj, kaj bo zdaj, počil sem, milo toži Bobek in se zvija na bregu. Zakaj bolelo ga je. K sreči pride mimo čevljar Smola in zašije Bobku pok s črno krpo.

Zato Bobek še dandanes nosi črno zaplato.

Čudežna piščalka

Prigal je koze. Naproti mu je prišel starec in se jezil:

«Kod hodiš, kaj počneš? Zakaj ne paseš koz? Poglej kakšne so! Žive bodo od lakote poginile!»

«Saj jih pasem, očka, saj jih pasem. Vsaka lahko brsti».

Danes tako, jutri spet tako, kot bi hotel koze pomiriti.

Nekega jutra starček vstane in odide za pastirčkom. Skrije se za grmovje, za šipek.

Deček prižene koze v gozd in jim naseka brstja. Koze začno jesti: hrp, hrp, hrp.

Pastirček pa je sedel na štor, izvlekel piščalko in si zaigral. Koze so popustile brstje in začele skakati. Začel je poskakovati tudi starček v šipku: hop, hop, hop. Vso obleko si je raztrgal. Začel je vpiti:

«Nehaj, sinko! Ves sem se raztrgal v tem šipku!»

«Jaz bi že, očka, ampak piščalka noče». In starček je skakal dalje.

Doma ga je čakala starka pa si je dejala:

«Grem gledat, kaj je z dedkom».

Odšla je na pašo. Pride in vidi: pastirček piska, koze skačejo in dedek se premetava na vse pretega po šipku.

«Sinko! Dedek! Kaj pa počneta!»

Toda komaj to izreče, zapiska piščalka močnejše in še babica zapleše: hop, hop, hop!

Dedek in babica sta imela sina in snaho. Tudi vnuka sta imela.

Sin je čakal, da se vrneta dedek in babica, ko pa ju ni dočakal, je dejal ženi:

«Čakaj no, žena, grem gledat, kaj je z očetom in materjo!»

Odide na pašo. Gleda od daleč: pastirček piska, koze skačejo, dedek in babica pa se premetavata na vso moč.

«Kaj pa počnete, ljudje božji!» je zavpil, toda piščalka je zapiskala še močnejše in še sin je zaplesal z drugimi: hop, hop, hop!

Snaha je čakala, čakala doma pri otrocih, potem pa dejala:

«Čudna reč! Kaj neki počno ti ljudje. Kam so se deli, da jih ni? Poiskati jih bo treba!» Pa je šla.

«Kaj pa je to, ljudje?» je zavpila, toda pastirček je zapiskal še močnejše in še ona je zaplesala z drugimi: hop, hop, hop!

Vnuki so pazili, pazili na hišo, a ko so videli, da se nihče ne vrne, so tekli gledat, kaj se godi na paši.

Pritekli so in ko so videli ples, so se od daleč zavpili:

Uganke

Zeleno je — grm pa to ni, je belo — vendar ni sir, repato je — miš se ne zdi, kaj pa potem je ta hudir?

(Repa)

Jaz ga imam in ti ga imaš, imata Jaka in Andraž, ima ga tudi lipa zdrava in zelnata ima ga glava.

(Srce)

Majhna sem in sem vam draga, pa čeprav sem vsa od vraga.

(Macka)

Hrast stoji tam sredi jase, dvanaest vej iz njega rase, gnezda spleli so skovirji tu na vsaki veji štiri, v vsakem gnezdu so počili, sedem jajc zvalili.

(Leto, mesec, teden, dnevi)

Sladko ni, zdravo ni, ko gori, ne boli, a megli ti oči.

(Tobak)

Natovorjena kobila zjutraj, opoldan, zvečer zleze v mlin, nesoč živila, rep ne more skozi dver.

(Zlatica)

Ko vodo gazi, na obleko ne pazi.

(Voda)

Peska je, to veš, več vrst, loči ga oko in prst, katerega je največ dobiti v morju, v reki valoviti?

(Mokrega)